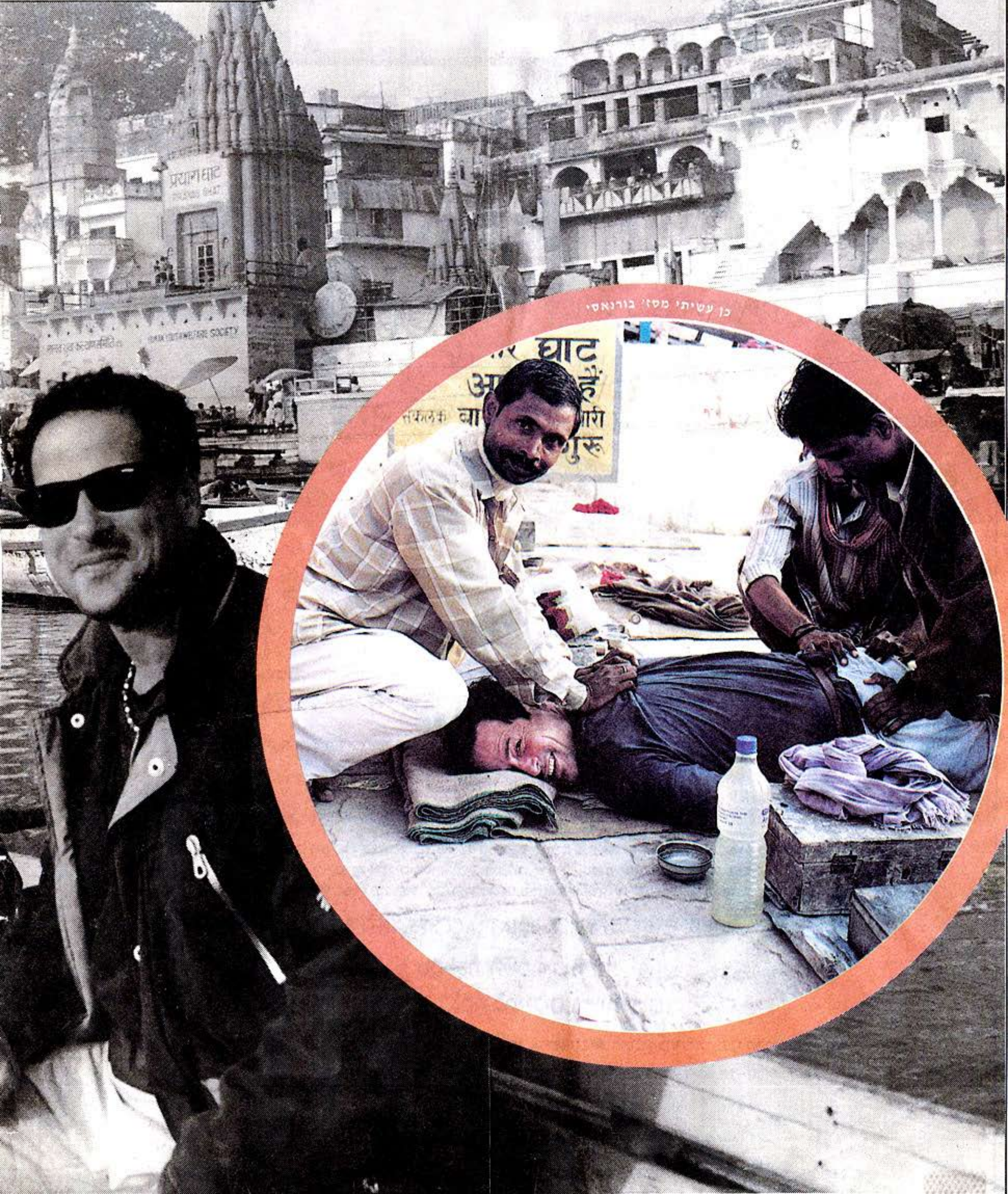

בהודו

לא אתגרשים

הבדרן טופז ועורך הדין שמתמחה בתיקי גירושין, דון-יחיא, נסעו ביחד לתשעה ימים של היזרקות בהודו (בבתי מלון יוקרתיים) • הם ראו שריפת גופות בורנאסי (דודו רצה גם, ואפילו ביקש שיקראו לו "הראשון בבקבוק")

• ביקרו במנזר של אושו (דודו חילק חתימות לישראלים) • עשו שופינג בפונה (דודו קנה בגד הודי לרוני)

• וכשחזרו לארץ כתבו - מיוחד לעיתון "תל אביב" - יומן מסע (הרשמים על אחריותם בלבד)

בני דון-יחיא ודודו טופז

הפיקה: אתי אברמוב

דודו ובני משתדכים

דודו טופז: לפני שנה וחצי נסעתי להודו בפעם הראשונה. כבר הייתי כמעט בכל מקום בעולם: בקוטב הצפוני, משם הבאתי אסקימואי לתוכנית יום העצמאות בטלוויזיה; בברזיל, שם השתתפתי המנוחה; כמעט בכל פינה של ארה"ב; בברזיל, שם השתתפתי בקרנבל; באיים הקריביים; בפנמה; בתאילנד; בספארי באפריקה, ובעצם איפה לא. אפילו מתחת לחופה הייתי, ועוד פעמיים. אבל בניגוד לחלק גדול מהמקומות האלה, להודו ידעתי שאדוּר.

מכל נסיעה הבאתי חוויות, מזכרות, מתנות, קשרים חדשים. אבל מהודו מביאים הרבה יותר מזה. בניסיון שטחי להגיד דיר את המקום המדהים הזה, אני יכול לומר שהודו היא מדינה שבה סולם הערכים וסדר החשיבויות פשוט הפוך משלנו. על רגל אחת: שם לא מנסים להיות מה שאתה לא. בהודו לא שואלים "מה לעשות", אלא "מה להיות", כפי שנהג לומר נהרו, מנהיגה האגדי של הודו בשנות עצמאותה הראשונות. לכן, כאשר שואלים אותי: "מה עשית בהודו?", קשה לי לענות. הייתי שם. זה מספיק. ומי שלא מבין - יבין אם ייסע.

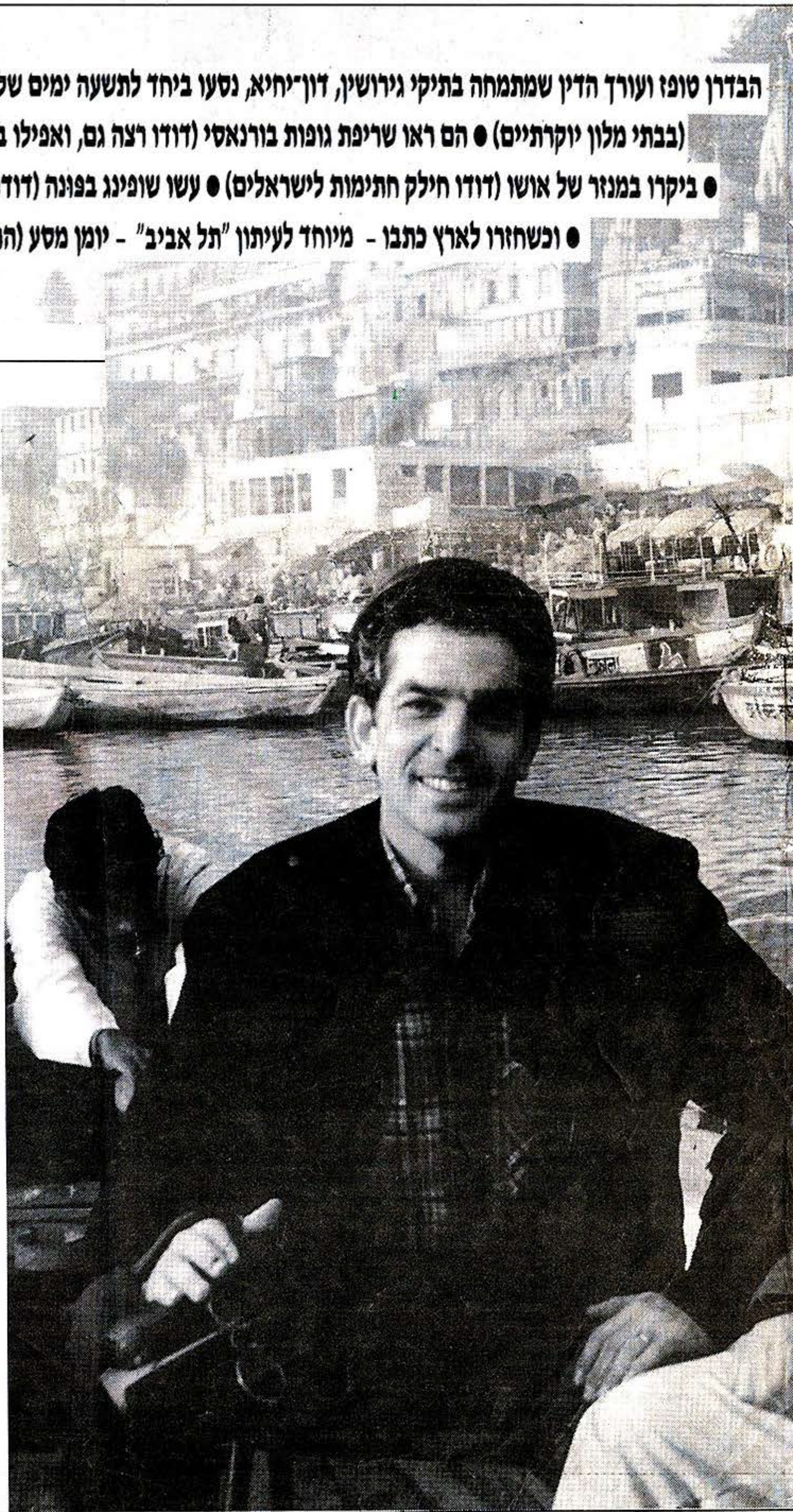
כאמור, שנה וחצי עברו מהנסיעה האחרונה שלי. הפעם החלטתי לנסוע שוב בתקופת הפגרה של התוכנית שלי ולצרף אלי אדם מיוחד ויקר לי, עו"ד בני דון-יחיא. אפשר לומר שבני בהסתכלות חיצונית, הוא ההפך הגמור ממני: קודם כל הוא דום, חובש כיפה סרוגה. שנית, הוא עורך דין, ועוד מומחה לדיני אישות (שזה ההפך הגמור מהמקצוע שלי - אני עושה טוב לאנשים, ועורכי דין הורסים להם את החיים). הוא נשוי 25 שנים (אף אחד לא מושלם) פלוס חמישה ילדים (ובניגוד לאי אלו אחרים - אצלו כולם מאוהבים). הרעות הפוליטיות שלנו שונות. הוא לא ניסה אף לא אחת מהשטויות שאני ניסיתי (למיטב ידיעתי - כפי שעורכי דין נוהרים לומר).

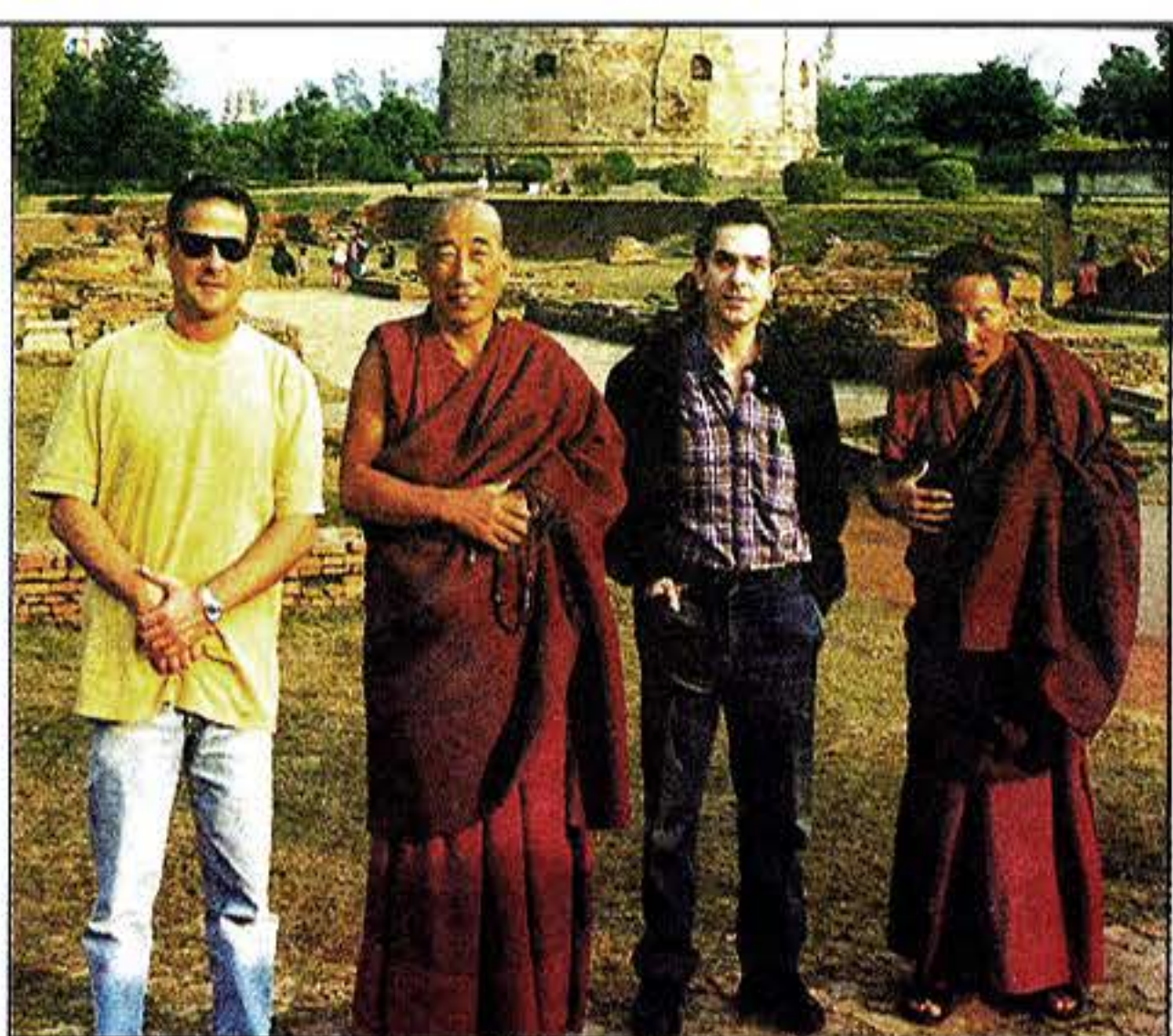
אבל הפער הזה בינינו הוא כנראה רק למראית עין. עמוק בפנים בני ואני התחברנו, כך אני מרגיש, בגלל היקף החזקה שלנו לאותם ערכים בסיסיים. קודם כל, סקרנות גדולה. שנית, תחושה יהודית עמוקה, שלא צריך כיפה כדי לחוש אותה, והכל מהול במידה בריאה של ציניות. לכן הצעתי לו לבוא איתי להודו. כך גם יישארו עוד כמה זוגות נשואים, לפחות עד שנחזור, אמרתי לו.

אם בפעם הראשונה ספגתי את הודו והתמלאתי מהחוויות רק בתור דודו, הרי בפעם הזאת ההנאה היתה כפולה. נהניתי (בהודו גם סבל נחשב הנאה, ראו ערך פאקיריס) גם לעצמי וכעצמי, אבל גם, ואולי בעיקר, נהניתי לשמוע את חוויותיו של בני, ולהתגלגל מצחוק לשמע הפירושים היהודיים מלאי החוכמה שהוא נתן למה שראינו ושמענו. אז הנה, מעתה ואילך רשות הריבור (והבידור) לבני דון-יחיא.

בני דון-יחיא: בניגוד למצופה, לא כללה ההחלטה לנסוע להודו שום מימד דרמטי. דודו הציע לי להצטרף, ואני הסכמתי בשמחה, לחנוך יחד איתו את הפעם הראשונה שלי שם. למען האמת, הודו תמיד נראתה לי עניין להיילים משוחררים, אבל ההצעה של דודו גם הסתררה לי עם העבודה. כמוכן שמיד הצענו גם לבנות, רוני שלו ורחל שלי, להצטרף אלינו, אבל רוני בריוק התחילה מקום עבודה חדש, ואשתי היא עורכת דין עם המון עבודה, אז זה לא הסתייע.

הצעד הראשון במסע אלפי הקילומטרים מורחה היה לעי שות חיסונים במשרד הבריאות. הצעד השני הוא קצת לקרוא על הודו. יש כאלה שמעדיפים לנחות בלי מידע מוקדם ולהי תרשם בעצמם. אני דוגל בכך שצריך לדעת, אולי קצת, אבל לדעת. הרבה פעמים אתה מכיר אתרים מפורסמים בעולם,

כך התיידדנו עם נזירים

וכשמגיעים לשם המקום נראה מוכר, אבל הודו לא היתה מוכרת לי ויזואלית. מלכתחילה הלכנו על טיול מלונות ולא תרמילים, כי זה לא לגילנו. היינו בבתי מלון אירופיים למהדרין, של ארבעה או חמישה כוכבים. המלון תמיד היה עולם אחר, מובלעת מזרקת בתוך סביבה נחשלת.

דודו ובני מוכים בהלם

בני ממשוך: יום שני, 12 בינואר '98, השעה 06.00 - הלם הודו נחת עליך מיד עם הנחיתה, ללא הכנה מרכזת. שני הודים עם שלט גדול עליו הכתובת "מיסטר דודו טופז" חיכו לנו מטעם משרד הנסיעות בשרה התעופה של בומביי. היינו מאושרים לראות אותם אחרי שבע שעות וחצי של טיסה עמוסת טלטולים. אלא שהשמחה על סיום הטרטור היתה מוקדמת מדי: מבומביי מוכת הריח, היינו צריכים להגיע אל היער הראשון, העיר ורנאסי, דרך דלהי. חוסר ההתמצאות שלנו במקום כמעט עלה לנו באיחור לטיסה לדלהי, אבל בסופו של דבר הספקנו, ובשרה התעופה חיכה לנו מנהל משרד הנסיעות המקומי בכבודו ובעצמו, שבא לפגוש את "כוכב הטלוויזיה הישרא" לי המפורסם ביותר", כמו שהגדיר זאת.

12.00 - שוב מטוס, הפעם מדלהי לורנאסי, שוב שעתיים טיסה. המונית שחיכתה לנו הביאה אותנו עד למלון טאג' גנגס. על הרקע העירוני, המלון שלנו היה ממש פלנטה אחרת. שמעה של ורנאסי, המכונה "העיר הנצחית", יצא בשל טקסי הטבילה בנהר הגנגס, והיותה מוקד לשריפת גופות. ריחות כבדים, סלאמסים אינְסופיים, אוהלים עלובים ובתי חימר עם גגות קש רעועים. בצירי הדרכים תעלות ביוב, ערימות לכלוך ואשפה. הכבישים משובשים, המוני אדם גודשים את הרחובות ואת הסימטאות. תנועה בלתי פוסקת של קטנועים ואופניים, רקשות אופנוע בכמויות אדירות, מכוניות מיושנות למראה, שעשרה נוסעים ולעתים יותר רחוסים בהן - וכולם דוה רים בקצב מהיר שאינו פוסק לרגע, ובליווי צפירות ארוכות נגן מעצבנות. כמה שלא חיפשנו, לא ראינו אפילו רמזור אחד בורנאסי ולא תמרור אחד בכבישים - ומדובר בעיר בת מיליון וחצי תושבים. אבל גם לא ראינו פקק תנועה אחד או נהגים שצורחים אחד על השני. מלכות הכביש הן הפרות. כחושות, עצובות ובעיקר הרבה, הרבה פרות שנראות מאוד לא קרושות גודשות את הרחובות, מהלכות בשלווה ובביטחון, או רובצות באמי צע הכביש, שקועות בנירוונה מעוררת קנאה. את הפרשות שלהן ההודים מייבשים בצורת כיכרות רמויות פיתות גדולות, והם משתמשים בהן לחימום וכתחליף לתנור או לגז בישול.

דודו חבר, רוני מקסימה

דיברתם בהודו על גירושין? דון-יחיא משיב על השאלות החשובות באמת

בני, איך דודו בתור פרנטר לטיול?
דון-יחיא: "מצוין, כי הוא אדם רגוע שלא מרים אף פעם את הקול. הוא אדם שלא רב ולא אוהב לריב. ישנם כל מיני דברים קטנים שגורמים לסכסוכים בין בני זוג ובין חברים, ורבים שיצאו יחד לטיולים לא תזרו כחברים. אבל דודו הוא גם חכם וגם יודע להסתדר".

מה היה האירוע הכי מעצבן?
"כששנינו לקינו בקלקולי קיבה, אבל זה לא היה באותו הזמן. אני בסוף דודו בהתחלה".
לרוחניות של הודו היה קשר להחלטה של דודו, בשהגיע לארץ, להתגרש מרוני?
"לא יודע, אבל בוודאי שכל הטיול גרם לו להרהורים, כמו לי".

מה, גם לך היו הרהורים על גירושין?
"לא, הרהורים שלי היו על העיקר והטפל בחיים ועל כל מה שקשור לכסף".
אבל דיברתם מן הסתם על חיי הנישואים שלו.
"אין תגובה".

הופתעת מהדיעה על הגירושין?
"אין תגובה. אני חבר של דודו ושל רוני כאחת. רוני היא בחורה מקסימה ומיוחדת, נכונה באופן מעורר הערכה, וזה רק טבעי שאני לא מטפל בעניינים האישיים שלהם".
אגב, הוא התקשר לרוני הרבה במהלך הטיול?
"לא יותר מדי, רגיל. סך הכל זו נסיעה קצרה ואנשים בגילנו לא מתקשרים שלוש פעמים ביום. במידה רבה מדברים על עניינים טכניים, מתקשרים כדי להגיד שבת שלום".

בחזרות הציקו לכם?
"השתגעתי? בחזרות שם מאוד צנועות ומכוסות עם הסארי. אין לבוש חשוף. צניעות מעוררת כבוד".

לא היו לטופז ביבושים בהודו?
"תעזובי, לא נעים".

למה אתה מוסמיק?
"לא היה, מה אני אעשה?"

אחרי תשעה ימים צמודים לדודו טופז, אתה יכול להמליץ עליו כבן זוג אידיאלי?
"יש מספיק בנות שהיו מעוניינות בחברתו גם כך, בלי ההמלצה שלי".

היית מתחתן איתו?
"תעברי לשאלה הבאה".

אתי אברמוב

17.00 - אנחנו יוצאים לסיור מסביב לורנאסי עם מרדכי מקומי שסידרו לנו ממשרד הנסיעות. עיקרו של הסיור היה מקרש, שבו הוצב פסל ענק של כוונה ושרידי עתיקות מלפני 200 שנה. אחר כך מוביל אותנו המרדכי למפעל קטן לעבודות משי. שבועיים לוקח להם להכין כאן באופן הכי ידני שרק אפשר צעיף מרהיב של משי או כיסוי מיטה. אנחנו סוחבים הביתה משם צעיפים ומטפחות.

דודו מבקש שישרפו את גופתו

יום שלישי, 13 בינואר, 05.30 - בקושי רב אנחנו מגרדים את עצמנו מהמיטה, כדי להגיע אל האטרקציה הכי ממגנטת של ורנאסי: הפעילות המתרחשת סביב נהר הגנגס. מדי שחר יורדים המוני מאמינים כדי לטבול בנהר הקדוש, מתוך אמונה שהמים יטהרו את גופם. כאן, על רקע מקדשים עתיקים וצב עוניים, עוצרי נשימה ביופיים - מתקיימים גם הטקסים המסורתיים של שריפת הגופות.

ברוך לגנגס, נדבקים אל התיירים עשרות קבצנים בעלי מום, קטועי איברים ומעוותי צורה. ספרים וגלחים מציעים את שירותיהם ברחוב. על המדרכה, בתוך המון אדם, הם מצביעים מראה, קערת מים, מספריים ותער, ומי שניחן באומץ לב (לא ראינו הרבה כאלה), מפקיר את ראשו ופניו בידיהם תמורת חצי דולר, סכום נכבד במדינה המכילה שישיית מאוכלוסיית העולם. אנחנו עוצרים כדי להתרשם מהבלגן העצום והמקסים הזה, ולפתע מקיפים את דודו ארבעה צעירים. אחד נוטל את היד שלו ומתחיל לעסות אותה. ההפתעה שיתקה אותו, והאחרים, מעוררים, מתחילים למסו' את כתפיו וגבו. הם נוקבים את שכרם - 10 שקלים - מצפים למיקוח המסורתי, שלא היה במקרה הזה. טופו מתיישב על המדרגות, אחר כך משתרע עליהן, והארבעה עושים את מלאכתם נאמנה. "אם הם היו יודעים גם לבלשל", סיכם לכסוף את החוויה, "הייתי מתותן עם ארבעתם".

07.00 - אחרי הליכה קצרה ברגל, אנחנו מגיעים אל שפת הנהר ועולים על סירה, לשעה של סיור בנהר. המראה הנשקף מוכר מהצילומים: עולי רגל מתוירים על עצמם מים, מסתבנים, מככסים את הכגרים שלהם, מצחצחים שיניים בגורררעץ המי שמיים כמברשות, מתעלמים מאפר המתים המפורז על פני המים, מפגרי חיות הצפים פה ושם וממצבורי האשפה המושלי כת לגהר.

ספי ריבלין, שביקר בהודו לפני שנה, אמר לנו לפני שני טענו, שהכל שם, בכל מקום, נראה בעיניו כמו סט ענק של צילום סרט, כמו אתר צילומים הוליוודי. ובאמת, הרגשנו שעוד רגע תישמע כאן השריקה של הבמאי, מישוהו יצעק "קאט", והכל ייעצר. אנשים יחליפו תלבושות ויסירו את האפור. משי איות ופועלים יפשוטו על פני השטח, יפרקו את מבני הקרסטן, יקפלו את דוכני הרמי, יסלקו את המכוניות המיושנות, יעמיסו ציוד - והעתיד יתפוס שוב את מקומו.

אין ספק שהשיא בורנאסי הוא טקסי שריפת הגופות. קרובי המנוח - כולם זכרים, כי נשים לא מורשות להשתתף בלוחות - מורידים את הגופה אל הנהר באלונקה. המת, עטוף בחלוק צבעוני, נטבל במים המכביחים עתיד טוב יותר לנשמתו ואולי סיכוי לחיים מוצלחים יותר בגלגול הבא. בו בזמן יש מי מהם שפחה שמנהל משא ומתן עם מוכרי העצים למוקד. הם מונחים על מאזניים גדולים, מיושנים, באמצע משטח בוצי, והאבלים מתמקחים על המחיר ועל כמות העצים הדרושה, בהתחשב במשקל הגופה.

אחר כך עורכים את המוקד. המת מונח על המזבח, והאש אוחות אט אט. בני המשפחה ממתנים שעות בצד, עד לדעיכת התבערה, כדי לאסוף את האפר, שיוכא לפיזור בנהר. מסביב חגות פרות, מטילות את גלליהן. כוהני דת מרקדים מול פס לים. ילדות בנות ששישבע נושאות תינוקות ומושיטות ידיים לקבל פרוטה. כלבים מוכי שחין, רבר, גררת ושאר מכות מצ רים, נוכרים בשרידי מדורות גוססות, מרחחים אחרי עצם, נועצים שיניים מאוכזבות בגחלים שנדמו להם כעצמות. כך מלווים בעלי אמצעים את מתייהם לדרכם האחרונה. העניים, שאינם יכולים להרשות לעצמם לרכוש עצים, נפרדים מיקר ריהם בדרך כל עשן: משרפות חשמליות מאכלות את מרבית הנפטרים כאן. אנחנו, עקורים לזכרונות צורכים, ממהרים לה סיר את העיניים מהעשן המיתמר מהארובות.

"אדם יסודו מעפר וסופו לעפר", זמזמתי פסוק מר זה בנעיר מה המתוקה, שבה שרים אותו בפיוטי הימים הנוראיים. כינתר ים טופו לא החמיץ את ההזדמנות שמראות היום נתנו לו, כדי לחטט בקרביים של המוסכמות המקובלות. "אולי כדאי לי לאמץ את המנהג הזה", אמר למרדכי ההודי שלנו, וורק לעברי: "את האפר שלי ישמרו בצנצנת, שאפשר יהיה לכתוב עליה 'הראשון בכקבוק'. יניחו אותה על הטלוויזיה, כמובן".

טופו המשיך להידלק (ותסלחו לי על המלה הזאת בהקשר הזה): "תחשוב על זה", אמר לי, "המשפחה שלי לא תצטרך לטרוח לבית הקברות, והילדים שלי יראו סוף סוף את אבא שלהם הרבה בבית. שלא לדבר על האוכרה השנתית - במקום להיתקע בפקקים לחולון, יערכו לי את טקס הזיכרון בסלון, רצוי ביום רביעי, לפני דמת אביב ג'".

על גדות הגנגס אנחנו מתארחים בכיתן של רופא אנגלי. הביקור הזה ממחיש לנו שלא כל מאות מיליוני ההינדים שעוסקים בעבודת אלילים, עונים לסטריאוטיפים הפרימיטיבי הקלאסי. הרופא הזה מדבר אנגלית רהוטה ומקריין רושם מערבי למהדרין, מתקדם מאוד. אם מתעלמים מהמבטא ההודי האופייני, נרמה לך שאתה משוחח עם אדם מודרני, שחי ונושם את העכשווי. בצד עיסוקו ברפואה קונבנציונלית בבית חולים, האיש מומחה גם לרפואה אלטרנטיבית, הומיאופתיה ודומותיה, ומדבריו עולה ולזול קל בתפיסות הקפואות של הרפואה המסורתית.

כאשר טרה מארחנו למוזג לנו את התה המתוק והטעים שההודים גאים בו, ה"צ'אי", אמר לי דודו: "יכול להיות שנסת חפנו בהתרשמות שלנו כאילו המוני הודים עובדים לצלמים ולגילולים למיניהם?". מה אתה מרבר", עניתי לו. "אם אברהם אבינו היה מסתובב כאן היום עם כלי הניפוץ שלו, היתה לו עבודה לשנים". אבל תראה את הרופא הזה", התעקש טופו. עמדנו לצאת, ואז המארח שלנו שואל אותנו אם אולי נרצה לראות את המקדש שלו, "הטמפל הפרטי הקטן שלי". דודו היה הרוס: "למודרני שלי יש טמפל! אוי, אני טמכל! עוד אנחנו מחליפים מבטים, כבר הוביל אותנו האיש לחדר קטן, שתאורת דיסקוטקים אדומה-כתומה מאירה אותו, ריח נעים של קטורת עומד באוויר ועל הרצפה שטיח רך. הרופא חלץ את נעליו ונכנס אל הקודש. על שולחן נמוך עמדו בובות צבעוניות, על הקיר נשענו תמונות קטנות של אלים ונשותיהם. הרופא ניצב מולן, הצמיד את כפות ידיו בסגידה, עצם את העיניים ובדבר קות פתח בתפילה חרישית.

דודו מחלק חתימות באשרם

בערב אנחנו מצטרפים למכר מקומי, שרצה להעניק לנו חוויה תרבותית. הוא לוקח אותנו לקונצרט של אחר מגדולי נגני הסיטאר. חולצים נעליים, יושבים על הרצפה, והצלילים המונוטוניים המייגעים משרים שלווח נעימה. אגב, נוסף לנו היו עוד ארבעה מאזינים.

חולפת שעה, ועדיין אותם שלושה צלילים חדגוניים, או לפחות ככה זה נשמע לאוזניים שלי. הספקנו כבר לעמוד על מידת הסבלנות והסובלנות של ההודים ולהעריך אותה. התחלינו אפילו לקנא כבר באורך הרוח המופלא שלהם, אותו מצרף נדיר בארצנו. אחרי חצי שעה דודו איבד את הסבלנות. "כמה זמן לוקח לו לכוון את המיתרים?" קיטר. פרשנו במבוכה, תוך מלמולי התנצלות (הקהל קטן בשליש), אני בעברית ודודו פולט באידיש: "א גוט יומטף, חג שמה, חברים, א גוט יומטף, נתראה אחרי הדיפריסרמות".

יום רביעי, 14 בינואר, 08.00 - זה היום שבו נרגעים משטף המאורעות ומתחילים לסדר את הראש, ובין השאר גם להתקשר לארץ. דודו מצלצל למשרד ההפקה שלו כדי לספר רשמית ותוכניות עתידיות ורעיונות רבים (מוחו הקודח, מסתי כר, אינו נרגע אפילו לא כאן) עפים על קו ורנאסיתל אביב. גם אני מתקשר למשרדי, רק כדי לגלות שגם כאשר עורך דין נמצא בארץ אחרת, הלקוחות שלו לא מוותרים על גירושין. כמה לקוחות עצבניים במיוחד אפילו מתקשרים אלי לכאן, כדי לפתור בעיות רחופות. אגב, אם מישוהו ממאות עורכי הדין הטריים בישראל שפרנסתם אינה מצויה שוקל לפתוח משרד לדיני משפחה בהודו, יש לי בשורות רעות: כאן ממעטים מאוד

כך קניתי פרחים ברחוב

להתגרש. החוק אינו אוטר זאת, אבל המסורת חזקה גם בתחום הזה. אשה גרושה, כמו גם אלמנה, לא נישאת שוב - כך קובע המנהג. המציאות הזאת מרתיעה נשים מליוס פירוד.

סיפרו לנו שרוב הווגות בהודו, גם על סף המאה ה-21, נישאים בשידוך, לעתים כבר בגיל 15-16. נשים לא מעטות לא יראו את בעליהן זמן רב גם אחרי החתונה. שנים רבות לאחר שהודו אסרה בחוק את המנהג המצמרר של השלכת אלמנה חשוכת ילדים אל מוקד המרורה, לצד גופתו של בעלה, נרשמים בהודו מקרים לא נדירים של נשים המוצאות את מותן בתאונות מזרות בביתן, כמו שריפה שסיבותיה לא ברורות. במקרים אחרים מדובר בהתאבדות של נשים נואשות. במקרים אחרים מדובר ביד ארוכה ואכזרית של הבעל ושל קרוביו, שאינם מרוצים מהאשה.

10.00 - בשל מגבלות האוכל הכשר שאני מטיל על המי, סע, אנחנו מכתמים רגלינו בחיפוש אחרי מסעדה צמחונית. האמת? לא חסרות מסעדות כאלו, כי המוני ההודים שסוגרים למקורות הסטייק לא נוגעים בבשר. על בטן מלאה אנחנו נפרדים מורנאסי, וטסים חזרה לרדלה.

16.00 - אנחנו נוחתים ברדלה, ועומס המראות מגביר אצלנו פתאום את תחושת העייפות שאנו סוחבים עוד מורנאסי. אנחנו פורשים לישון מוקדם, בעיקר כי אין ממש לאן לצאת - למרות גודלה הענקי של רדלה, חיי תרבות אין כאן. יום חמישי, 15 בינואר, 08.00 - תחילת היום מוקדשת לסיור ברדלה, בעיר החדשה והישנה. בשעה ארבע אנחנו יוצר

אים לשרה התעופה אל היער הבא - פונה. שני ישראלים לשעבר, ששינו את שמם לאטא ולוודה, מחכים לי ולדודו - אותו פגשו בביקורו האחרון כאן. התארחנו בביתו של אחד מהם. את הבית הוא שוכר במחיר זעום, ומקבל בתמורה שפע חדרים ושני משרתים הודים. הוא הגיש לנו תבשילים צמחוניים, אבל במים כאן - כמו בכל מקום אחר בהודו - לא נגענו. יום שישי, 16 בינואר - בפונה, עיר בת שניים וחצי מיליון תושבים, נמצא האשרם (מדרשה, מכללה) של הגורו אושו. הוא מת לפני שמונה שנים בגיל 58, אבל ממשיכי דרכו מנהלים את הקמפוס כעסק משומן וממוסחר, המושך כל יום אלפי אורחים, וכיניהם 200-300 ישראלים שמחפשים את עצמם. שאלתי ישראלי בן 30 שנמצא בפונה חמש שנים אם כבר מצא את עצמו. "ברוך השם לא", השיב בבהלה, "ואני גם לא מעוניין. הן הקטע הוא לא להפסיק לחפש, כי כאשר אמצא, לא אהיה מרוצה".

הקורסים והחוגים באשרם משלבים מיסטיקה הודית ופסיכולוגיה מערבית. יש כאן הרבה שקט. האנשים נראים שמחים ורגועים, אפופים אווירה של אחווה, המודגשת בשל ההרכב האנושי המכיל נציגים כמעט לכל ארצות תבל. עשרות אומות וארצות, גזעים שונים, דתות שונות, אבל לכולם יש משהו אחד משותף, אוניברסלי: הניצוץ בעיניים.

את מספר הישראלים הגדול ביותר פגשנו בפונה - המקום עם הקצב הכי פחות ישראלי בעולם. כולם שם הכירו את דודו, והוא כנראה גרם להם לתגובות אותנטיות: הם התקולו וביקשו חתימות. ולמרות זאת, את דודו עניינו בעיקר התושבים החרדים של פונה. אפשר היה לראות שהוא מראיין באופיו, לא רק בטלוויזיה. ביום שישי בערב, לא הצלחנו להימלט כמדרשה של אושו מניחות ישראלי מסוים. לדודו ולי, שהגענו עד לכאן כדי להתנתק, היה מוזר לשמוע את הנגנים באשרם מנגנים את "הבה נגילה".

דודו קונה לרוני בגד הודי

שבת, 17 בינואר - כאן נפרדו דרכינו. אני נשאיתי במלון מפאת קדושת השבת, ודודו נסע בינתיים לבקר חברים. אחר הצהריים, כשדודו חוזר למלון, אנחנו יוצאים לסיור רגלי לבית הקברות היהודי. בהחלט מרגש לראות את המצבות עם השמות, לראות זהות יהודית במקום כל כך שכוח אל.

יום ראשון, 18 בינואר - מכיוון שאמרו לנו שבית הכנסת בפונה הוא מהיפים בעולם, הלכנו לשם כדי להתרשם. אלא שכצפוי במקרים מעין אלה, לא מצאנו באותו הזמן את האיש שמחזיק את המפתחות, אז נאלצנו להסתפק בהתבוננות היצרנית וללכת לצפות במדיטציות למיניהן. אחת המדיטציות המדוברות באשרמים בהודו היא ויפאסאנה - שתיקה מתמשכת, דממה מוחלטת, שאמורה לחלחל שקט פנימי ולנקות את הראש (וגם את הארנק, אם תשמעו כמה זה עולה). יש קורסים של 10 ימים, שבהם שותקים רוב היום. אורחים ליוסיומיים מתרגלים את הליהט הזה פעם ביום במשך חצי שעה. לא יכולתי שלא לחשוב, שאם זוגות רבים בישראל היו מאמצים את מדיטציות השתיקה הזאת, היתה הרבה פחות פרנסה לעורכי דין שעוסקים בדיני אישות.

מדיטציה מופלרית נוספת כאן היא מדיטציית הג'יבריש - מלמול חסר פשר, גיבוב של שטריות בלתי מובנות, שאינן מצטרפות למלים מוכרות. כאשר בפונה מתרגל את זה ערבי ערב קהל אדיר, שכמשך רבע שעה פולט בקצב רצחני כליל של הכרות בשפות שונות, שחלקן מומצא תוך כדי הכרבור. "לא ידעתי שכל כך הרבה חברי כנסת שלנו מכירים את המדיטציה הזאת", אמר דודו. "וגם אנשי טלוויזיה לא מעטים", הוספתי. טופו לא השתגע על הדוגמה האחרונה וידה בחזרה: "בבתי המשפט שומעים הרבה את המדיטציה הזאת. אתה יודע מה, לי בכלל נראה שעורכי דין הם אלה שהמציאו אותה". מה לעשות, ילדים לא אוהבים להישאר חייבים.

יום שני, 19 בינואר, 08.00 - חצוי הראשון של היום מוקד רש לקניות הבלתי נמנעות - לעוברי המשרדים, לנשים ולילי דים. בהודו, כידוע, אי אפשר לעשות שופינג במובן התיירותי המקובל, כי אין קניונים שמפתים אותך לשלוף את הארנק. כתנאים הקיימים, דודו קנה לרוני בגד הודי, שרשרת מאוד יפה, ואני קניתי מתנות לבני ביתי.

15.00 - מפונה, המערבית יחסית, אנחנו שבים אל בומביי הנחשלת. ושוב, המחשבה הזאת, שרק מכאן, מהודו, רואים עד כמה ישראל היא מדינה מתקנת. מה שמעניין הוא שלא באמת היה לנו עצוב לראות את העוני והנחשלות, את המוני הילדות והילדים היחפים, עטופים בסחכות, את כל בעלי המומים. אין תחושה של צער, כזו שצובטת כאשר רואים בטלוויזיה מראות דומים בביאפרה או בבוסניה, ברואנדה או בסומליה. למה אולי בגלל הספרים. כתוב בהם שההודים שמחים בחלקם, משלימים עם גורלם, מקבלים ברצון את מצבם. זו גזירת הגורל, כך רצו האלים.

כנראה שנוח לתייר להאמין שהספרים צודקים. כך קל יותר להביט בעיניו של ילד שמצביע על בטנו החשופה והמזומקת ועל פיו, ואחר כך מושיט אליך יד פתוחה ואומר: "רופי, באבא, רופי". האמת היא שלא תמיד רואים בעיניים שלהם שמחה, אבל אפילו פעם אחת לאורך כל המסע הזה לא הבחנו באומל-לות או בזעם מצד המקומיים. אולי הם אומרים לעצמם, בלי להכיר את חז"ל, כהאי ליסנה (או, בעצם, כהאי קרישנה): איזהו עשיר? השמח בחלקו.

בני דודו חוזרים לדיני אישות

יום שלישי, 20 בינואר, 05.00 - אנחנו עושים את דרכנו שוב לשרה התעופה, בפעם האחרונה בסיוול זה. הרגשתי שהודו לא מיצתה את עצמה עבורי ושאיני רוצה לחזור לכאן, הפעם עם אשתי. נחתנו בישראל ב-12 בצהריים. "אז מה, עכשיו אתה תמשיך להרוס עוד משפחות?" הקניט אותי דודו בחיך בעת שנפרדנו. "אני מקווה שלפחות אתה לא תעשה את זה", התורתי לו.